

**DESTIN
ROMÂNESC**

**ROMANIAN
DESTINY**

Chişinău 2007

Institutul Cultural Român

DESTIN ROMÂNESC

(serie nouă)

Revistă de istorie și cultură

2007

An II (XIII) Nr. 1-2 (49-50)

COLEGIUL DE REDACȚIE: Vladimir Beșleagă, Nicolae Bocșan, Grigore Botezatu, Ioan Caproșu, Mihai Cimpoi, Anatol Ciobanu, Vitalie Ciobanu, Gheorghe Cojocaru, Eugen Denize, Nicolae Enciu, Ion Eremia, Andrei Eșanu, Valeriu Matei, Alexandru Moșanu, Vasile Malanetchi, Ion Niculiță, Pavel Parasca, Anatol Petrencu, Ioan-Aurel Pop, Gheorghe Postică, Flavius Solomon, Apostol Stan, Ion Șișcanu, Alexandru Zub

REDACȚIA: Gheorghe Negru (*redactor-șef*), Alexandru Moșanu (*redactor*), Igor Nagacevschi (*redactor*)

STILIZATOR: Vladimir Beșleagă

MACHETARE: Andrei Rusnac

COPERTĂ ȘI FOTOGRAFIE: Tudor Jebeleanu, Nicolae Răileanu

POLITICI CULTURALE

ASPECTE DIN ACTIVITATEA CONSILIULUI ȘTIINȚIFIC PENTRU STUDIUL COMPLEX AL PROBLEMEI „RELAȚIILE SLAVO-VOLOHE ȘI FORMAREA POPORULUI MOLDOVENESC”*

SERGIU MATVEEV

S-a născut în anul 1975 în or. Ismail, reg. Odesa. Licențiat al Facultății de Istorie a USM (1997). În prezent își face doctoratul la aceeași instituție, la specializarea “Istoria Românilor”.

Din anul 2000 este lector la Catedra Istoria Românilor și Antropologie (USM). Se preocupă de probleme privind procesele etno-culturale din a doua jumătate a mileniului I a. Chr. – mileniul I p.

Chr. Participant la numeroase cercetări arheologice în teren în R. Moldova, România, Ucraina și Germania. Deținător al Premiului Municipiului Chișinău pentru tineret în domeniul științei pentru anul 2001.

Apariția în anii ‘60 ai sec. XX în istoriografia sovietică a unor savanți cu idei deosebite de cele oficiale a provocat o reacție puternică de nemulțumire a puterii. Chiar dacă

n-au reușit să se impună prin viabilitatea unor construcții științifice, însăși existența lor pune la îndoială infailibilitatea școlii sovietice de cercetare. Anul 1970 aducea în

* Consiliul științific pentru studiul complex al problemei „Relațiile slavo-volohe și formarea poporului moldovenesc” (CȘSCP „RSVFPM”); (Научный совет по комплексному изучению проблемы “Славяно-волошские связи и формирование молдавской народности”).

cercetările istorice fondarea CȘSCP „RSVFPM”, care avea drept scop dirijarea cercetărilor în problema relațiilor slavo-volohe și „etnogenezei moldovenilor”, în realitate acest Consiliu fiind un instrument folosit pentru a nu admite spre publicare, studii ce veneau în contradicție cu ideile oficiale. În cadrul activității acestui Consiliu se remarcă anii 1975-1977, numiți „accidentul autohtonismului”. Acest „accident” a fost provocat de schimbările care au avut loc la Moscova, unde s-au impus autohtonismul în frunte cu B. Rybakov și, după tradiția sovietică, direcția respectivă a afectat imediat întreaga elită științifică din domeniu a URSS. Cu toate acestea, schimbările care au avut loc la nivel local nu au fost acceptate de centru. S-a dovedit că autohtonismul sunt toți, dar autohtonii sunt diferiți. În cadrul acestor percepții diferite s-a redus importanța CȘSCP „RSVFPM”. Astfel, din aprilie 1975, Consiliul a fost convocat abia peste doi ani (aprilie 1977).

La începutul anilor '80, majoritatea cercetătorilor care au fondat CȘSCP „RSVFPM” au fost, practic, excluși din viața științifică, iar schimbările în viața politică au dus ulterior la încetarea activității Consiliului.

Consiliul științific pentru studiul complex al problemei „*Relațiile slavo-volohe și formarea populației moldovenești*” a fost fondat în anul 1970 la Academia de Științe

a RSSM, pe lângă Secția științe sociale. Din acest consiliu făceau parte cercetători din diferite centre științifice: Chișinău, Moscova, Lvov etc. Președinte a fost ales membrul corespondent al Academiei de Științe a RSSM, doctor în științe istorice, N. A. Mohov; președinți adjuncți – șeful Secției de etnografie și studiul artelor, V. S. Zelenčuk, și șeful Secției de istorie a Moldovei în perioada presovietică a Institutului de Istorie al AȘ a RSSM, P. V. Sovetov. Secretar științific a fost ales P. P. Bârnea. Scopul organizării acestui consiliu era elaborarea unui studiu interdisciplinar privind problema relațiilor slavo-volohe și formarea poporului moldovenesc, rezultatele fiind comunicate la sesiunile anuale. În cadrul acestor reuniuni, la care participau în special reprezentanți ai istoriografiei sovietice, erau formulate și principalele direcții de investigații. În primii 10 ani de activitate au avut loc 8 astfel de sesiuni și au fost publicate câteva volume de studii.

Rezultatele primului an de activitate au fost materializate prin publicarea, în anul 1972, a unei culegeri de articole. Printre realizările obținute în urma activității Consiliului științific, responsabilii de volum includeau momentul de depășire a teoriilor migraționiste și a continuității, în baza unor tratări considerate de istoricii sovietici obiective și lipsite de tendențiozi-

tate¹. Principiile de cercetare care se lasă deduse din această culegere sunt respingerea ideii de continuitate a elementelor vest-romanice în regiunea est-carpatică și recunoașterea unei situații complexe și a unui proces de durată în cazul migrației triburilor volohe de la sud de Dunăre. Astfel, I. Rafalovič, în baza unor izvoare scrise și a datelor arheologice, ajunge la concluzia că în secolele VI-VII spațiul pruto-nistean era locuit de triburi slave din care făceau parte și anții, și tiverții². V. Koroljuk propune conceptul unei zone de „contact”, cu mișcări neîntrerupte de popoare, slavii având rolul de hegemon³. În al doilea articol, V. Koroljuk, în urma studierii unei lucrări anonime ungare, pe care o raportează la cronicile rusești, demonstrează că vlahii au fost cunoscuți și cu numele de păstori romani sau romani și că ei, spre deosebire de slavi, au fost izgoniți de unguri spre est⁴. Este o concluzie foarte importantă, deoarece, în dorința de a prezenta rolul important al păstoritului în viața romanicilor de est, autorul recunoaște că, în secolul IX, această comunitate era separată de cea a slavilor. Altfel spus, volohii prezentau o entitate etnică bine definită. L. Polevoj face o prezentare analitică a celor două teorii de formare a romanicilor prin prisma istoriografiei numite feudale și burgheze⁵. G. Litavrin,

analizând mențiunile termenului vlah în izvoarele bizantine, constată că ele nu indică mișcări masive de populație vlahă, inclusiv peste Dunăre, sau schimbarea densității lor în secolele XI-XII, iar procesele etnice care au avut loc în Epir, Thesalia, Serbia sau Macedonia s-au derulat separat, nefiind o etapă în constituirea romanicilor de vest cunoscuți în zona Dunării⁶. Ca urmare a analizei izvoarelor scrise și a datelor arheologice, urmată de coroborarea rezultatelor, I. Hâncu ajunge la concluzia că triburile ulicilor, după ce le-au fost ocupate pământurile de către kieveni, se mută la mijlocul secolului IX cu traiul în partea nordică a interfluviului Nistru-Bugul de Sud, unde formează, în secolele X-XII, un grup etno-cultural separat bine fixat arheologic. Aceste monumente au fost distruse în a doua jumătate a secolului XI – începutul secolului XII, probabil de triburile cumanilor⁷. În ce-i privește pe tiverți, I. Hâncu atribuie această populație slavilor care au venit în regiunea Nistrului în perioade anterioare secolului IX și au locuit împreună cu alte grupuri etnice. Arealul lor în secolele X-XII era spațiul dintre Nistru, Marea Neagră și Gurile Dunării, cultura lor materială fiind una sincretică, în care se observă elemente slave, turco-bulgare, pecenego-cumane și, posibil, volohe⁸.

Ca răspuns la apelurile formulate la congresele PCUS prin discursurile lui L. Brežnev, despre războiul ideologic cu lumea capitalistă⁹, istoricii din RSSM s-au aliniat acestor comandamente și, la începutul anilor '70, publică mai multe lucrări cu caracter de demascare a ideologiei burgheze și a caracterului neștiințific al studiilor apărute peste hotare. Aceste lucrări nu au putut evita nici problemele legate de relațiile diferitelor etnii care locuiau în URSS cu slavii/rușii, nici problemele etnogenetice. Se evidențiază în acest context studiile semnate de V. Zelenčuk și S. Zajdman¹⁰, A. Morar¹¹, N. Mohov, E. Čertan, K. Žignja¹², M. Magomedov¹³ ș. a.

În anul 1973, la Chișinău a fost organizat un simpozion dedicat problemelor tipologiei feudalismului și particularităților dezvoltării social-economice și politice a Europei de sud-est în epoca feudalismului. Un interes special îl prezintă tezele prezentate în comunicările semnate de Ju. Bromlej și V. Koroljuk¹⁴, I. Rafalovič¹⁵ și Gh. Fedorov, privind începuturile vieții urbane¹⁶. Ju. Bromlej și V. Koroljuk revin la ideea că primele apariții ale slavilor la sud de Dunăre datează din secolele III-IV, dar despre o colonizare masivă a regiunii se poate vorbi începând cu secolul V, procesul încheindu-se în secolul VII¹⁷. În opinia acestor autori, etnia vest-romanică a reușit să-și

păstreze identitatea grație modului său deosebit de viață, bazat pe o economie pastorală. Complexitatea proceselor etnice a permis autorilor definirea unei „zone de contact”. Teza anilor '60 despre supraviețuirea în regiunile de câmpie și codru a unei populații romanizate trebuia exclusă, și acest lucru a fost făcut în studiul semnat de I. Rafalovič, care declara că, în condițiile mării migrațiuni, această populație nu putea să supraviețuiască, în afară de acele comunități care se ocupau cu păstoritul, dat fiind faptul că ele nu făceau concurență barbarilor agricultori¹⁸. Acest apel la o concurență în domeniul agriculturii este irelevant, pentru că școala sovietică stabilea începuturile cultivării pământului prin arat la slavi pentru secolul IV, iar generalizarea acestui procedeu agricol – din secolul VIII¹⁹. Prin urmare, dacă se putea menționa o „concurență agricolă”, atunci numai după secolul VIII, când această practică s-a generalizat la slavi și, eventual, putea să apară o criză de terenuri agricole. Cu atât mai mult cu cât din secolul VII, parțial, iar din secolul IX, în mod absolut, nu mai putem vorbi despre o hegemonie slavă la nord de Dunăre, grație aceleiași migrații a popoarelor. Și dacă a fost admisă o perpetuare a populației romanice din așezările romano-gepidice prin cele romano-avaro-slave²⁰, un mod de viață similar ar fi putut permi-

te o supraviețuire a romanicilor și în continuare, dacă luăm în considerare că noile valuri de migratori loveau în primul rând în cei care dețineau puterea politică.

Tot în anul 1973, CȘSCP „RSVFPM” a editat un volum de comunicări prezentate la ședințele sale²¹. Zlatkovskaja T. considera că, în etnogeneza romanicilor de est, momentul de început trebuie să fie considerat romanizarea. Este un proces care, conform acestei cercetătoare, a avut mai multe particularități în cazul geților, și anume: prezența deosebit de masivă a trupelor militare romane; constituirea din secolul II p.Chr. a unor unități militare cu participarea localnicilor; prezența obligatorie a tracilor romanizați în magistraturile locale. În cazul Moesiei, T. Zlatkovskaja recunoaște că orașele nu au fost distruse, ele jucând un rol important în perioadele ulterioare. Drept urmare a celor expuse, anume Moesia poate fi considerată teritoriul de unde vlahii au colonizat pământurile balcanice²². Studiile asupra letopisețelor moldovenești, în special a unor fragmente din cronica Voskresensk, i-au permis lui V. Zelenčuk să tragă concluzia că romanicii de răsărit au colonizat teritoriul Moldovei în secolul XII²³. Este original raționamentul făcut de V. Marinov, care

afirmă că în regiunea Bosniei și a Dalmației numele *vlah* desemna și populația slavă care a acceptat ortodoxia. Cu regret, concluziile finale ale acestui cercetător se bazează pe teoria lui W. Tomaschek din 1882²⁴. În același context, cu afirmația că numele de *vlah* nu era un termen cu valoare etnică, ci unul care îi numea pe păstorii munteni din regiunile Cehoslovaciei, vin N. Gracianskaja și V. Koroljuk²⁵.

După opt ani de activitate a CȘSCP „RSVFPM”, s-a făcut un raport detaliat despre activitatea acestuia. Primul articol în acest sens a fost textul care înlocuia prefața la volumul din 1978²⁶, urmat de un articol cu un conținut aproape identic, publicat în revista „Советская этнография”, dar semnat de o altă componentă de autori²⁷. În aceste articole se anunța că timp de opt ani au fost organizate șapte sesiuni științifice, la care au fost audiate și discutate rezultatele cercetărilor: I sesiune – mai 1970; a II-a sesiune – octombrie 1970; a III-a sesiune – aprilie 1971; a IV-a sesiune – mai 1972; a V-ea sesiune – noiembrie 1973; a VI-ea sesiune – aprilie 1975; a VII-a sesiune – aprilie 1977. Analiza activității declarate a CȘSCP „RSVFPM” ne-a permis sintetizarea materialului de importanță sporită în următorul tabel.

Sesiunea, comunicări, tema discuției	Discuții și idei		Decizii
<p>Octombrie 1970 G. Čebotarenko, <i>Arheologičeskie aspekty južnyh slavjan i volohov</i> I. Hâncu, <i>Balkano-Dunajskaja kul'tura lesostepnoj Moldavii X-XIV vv. i ee etničeskaja interpretacija</i></p>	<p>G. Čebotarenko – cultură slavă I. Hâncu – cultură sincretică, inclusiv element est-romanice</p>	<p>G. Smirnov – diminuarea rolului slavilor și interpretarea culturii slave drept est-romanice renaște teoriile vechi, eronate, depășite de știința sovietică.</p>	<p>- prezența elementului slav nu trezește dubii, prezența celui est-romanice nu este argumentată științific. - se recomandă studierea intensivă a monumentelor slave, de importanță majoră pentru rezolvarea problemei etnogenezei moldovenilor.</p>
<p>Aprilie 1971 N. Raevskij, <i>Problema etnogeneza volohov v svete periodizacii romano-slavjanskih jazikovzh vzaimootnošenij</i></p>	<p>N. Raevskij – două etape mari (secolul VI-VII, din secolul IX)</p>	<p>T. Il'jașenko, M. Gabinskij – existența acestor perioade necesită argumente suplimentare; M. Gabinskij – a susținut ideea continuității populației romanice la nord de Dunăre; I. Rafalovič – datele arheologice denotă că afirmația e valabilă doar pentru arealul intracarpatic E. Demina – e nevoie de studii arheologico-filologice; V. Koroljuk – sunt necesare studii complexe, nu e cazul unor afirmații categorice.</p>	<p>- renunțarea la concluzii categorice - argumentare insuficientă a existenței permanente a populației romanice la nord de Dunăre</p>
<p>Aprilie 1971 Koroljuk, <i>Volohi i slavjane ruskogo letopisi</i></p>	<p>Koroljuk – prin volohi se înțelegea și populația est-romanice.</p>	<p>Gh. Fedorov – este necesară o confirmare arheologică.</p>	<p>- termenul volohi cuprinde diverse grupuri de populație.</p>
<p>Mai 1972 G. Litavrin, <i>Volohi v osveščanii vizantijskih istočnikov X-XIII vv.</i></p>	<p>G. Litavrin – migrația de la sud de Dunăre a avut loc până în secolul X</p>		<p>- apreciere pozitivă - necesitatea publicării izvoarelor bizantine</p>

I. Hâncu, <i>Arheologičeskie kul'tury i etničeskie obščnosti. K voprosu o kul'ture tivercev i uličej</i>	I. Hâncu – cultura tiverților e deosebită de cea a slavilor de est prin componența etnică eterogenă, ei au locuit în regiunea Nistrului între secolele II-XIII; teritorial ulicii corespund cu cultura balcano-dunăreană.	M. Livšic, N. Mohov, I. Rafalovič ș.a. – se pronunță categoric împotriva prezenței altor elemente, decât cele slave V. Koroljuk – autorul nu poate să explice despre ce limbi e vorba în cazul „tolkovinej” tiverților.	
B. Timoščuk, <i>Iz istorii naselenija moldovan v Bukovine</i>	B. Timoščuk – din cele circa 100 așezări studiate 47 dispar la mijlocul secolul XIII, sub loviturile tătaromongolilor; cultura materială a moldovenilor e greu de identificat		
Noiembrie 1973 T. Zlatkovskaja, <i>Nekotorye problemy etnogeneza volohov v svjazi s romanizaciej balkanskogo poluostrova v antičnoe vremja</i>	T. Zlatkovskaja – sensul noțiunii “romanizare”, în Moesia populația romanică e prezentă în secolele IV-V	G. Litavrin – nu se exclude posibilitatea a mai multor centre de romanizați	
Ė. Rikman, <i>Ob areale romanizacii naselenija severnyh nizovij Dunaja v I polovine I tysjačelietija n. ě.</i>	Ė. Rikman – provincia romană Dacia constituie o zonă a romanizării intensive, teritoriile la nord de Dunărea Inferioară – zonă de influențe puternice din partea culturii romane.	M. Salmanovič, I. Rafalovič – nu este clară diferența între „romanizare activă” și „influență puternică”; argumentele lingvistice aduse nu se referă la teritoriul de la est de Prut, iar rolul celor câteva grafitti este exagerat.	
Aprilie 1975 R. Udler, <i>Dialektologija kak istočnik izučenija istorii rasselenija volohov</i>	R. Udler – apropierea graiurilor din Moldova cu cele din Maramureș denotă înrudirea lor.	I. Hâncu – materialele dialectologiei nu servesc la nimic, zonele definite de lingviști nu corespund cu cele desemnate de arheologi. Ė. Rikman, N. Mohov, G. Čebotarenko, D. Dragnev au criticat poziția lui I. Hâncu.	

Gh. Fedorov, M. Salmanovič, <i>Problema genezisa vostočnoromanskih narodov</i>	Gh. Fedorov, M. Salmanovič – romanizarea în spațiul pruto-nistean nu a existat; cultura balcano-dunăreană aparține în primul rând slavilor.		A fost apreciat; unele aspecte trebuie revăzute.
Aprilie 1977 T. Zlatkovskaja, <i>Kalendarnaja obrjadnost' kak istočnik po izučeniju etnogeneza moldovan</i>	T. Zlatkovskaja – rusaliile au origini atât în lumea tracică, cât și în cea slavă; legătura cu termenul roman <i>rosalia</i> nu a putut fi definită.		
M. Velikanova, <i>Dannye paleoantropologii o pere-meščenii naselenija v Dnestrovsko-Prutskom mezhdureč'e v I-II tysjačeletijah</i>	M. Velikanova – în ultimii 2000 de ani populația din spațiul pruto-nistean s-a schimbat de cel puțin trei ori.	I. Hâncu – antropologia poate fi manipulată, datele ei fiind foarte speciale; în etnogeneză rolul decisiv trebuie să-l aibă arheologia. G. Ćebotarenko, P. Bârnea, I. Rafalovič – au apreciat mult comunicarea. V. Šušarin – etnosul nu totdeauna corespunde cu arealul culturilor arheologice, deci I. Hâncu nu are dreptate.	
V. Pavel, <i>Dialektnaja terminologija kak istočnik izučenija zemledelija i raselenija moldovan</i>	V. Pavel – din 710 termeni agricoli 32% sunt de origine slavă, din care 7% - de origine sud-slavă.		
Totaluri 1977			
V. Zelenčuk – trebuie de stopat anumite idei preconceptuate în cercetare, în special privind cultura balcano-dunăreană; extinderea limitei ei superioare la secolul XIV este neargumentată; este amplificat în mod artificial rolul elementelor romanice și tot în mod artificial este diminuat cel al slavilor de sud; atitudinea neștiințifică în cercetarea unor monumente este extinsă asupra tuturor monumentelor din regiune.			
P. Sovetov – de stabilit o metodică de cercetare interdisciplinară, care să fie aprobată.			
N. Mohov – au fost trasate căi de rezolvare a unor aspecte ale problemei date; teoria vulgară a continuității nu-și găsește argumentare, cu atât mai mult cu cât la est de Prut romanizare nu a existat; s-a demonstrat că factorul hotărâtor în formarea moldovenilor l-au jucat slavii de vest și populația rusă veche. E necesar de renunțat la ideile preconceptuate formate de teoriile migraționiste și a continuității, care, în ultimul timp, au apărut fără nici o bază de argumente, monumentele slave fiind prezentate drept romanice de est.			

În recenzia apărută la culegerea de articole „Slavjano-vološkie svjazi ” (Chișinău, 1978), M. Muntjan menționa importanța clarificării genezei „poporului moldovenesc”. Autorul, prezentând articolele din culegere, ajunge la concluzia că savanții sovietici au soluționat problema referitor la originea moldovenilor. Printre neajunsurile depistate în lucrări erau evidențiate: abordarea în afara cadrului istoric, tendința de a găsi un spațiu geografic și crono-logic în care moldovenii au existat constant etc., concepții care nu corespundeau principiilor teoretice ale școlii sovietice privind evoluția popoarelor, și anume că toate comunitățile se dezvoltă continuu, se schimbă, pierd unele trăsături și capătă altele, popoare și națiuni eterne și neschimbate nu au existat²⁸.

Volumul editat în anul 1983 cu referire la relațiile slavo-moldovenești menționa, deja cu anumită prudență, că studiile din volum și cele ulterioare ne vor apropia mai mult de cunoașterea complicatelor procese ale genezei poporului moldovenesc²⁹.

La mijlocul anilor '80 s-au produs mari schimbări în modul de tratare a problemelor politice, în primul rând la Moscova. Rămase fără susținere sau fără directive, creaturile științifice de tipul CȘSCP „RSVFPМ” își încheie subit activitatea.

Dincolo de fațada modernizării cercetărilor prin implementarea

metodelor interdisciplinare se ascundea însă o realitate de altă natură. La sfârșitul anilor '60 – începutul anilor '70 ai secolului XX, partea esențială a cercetărilor științifice în RSSM a început să fie pusă pe umerii „generației noi”, constituită din cercetători locali*. De la primele lor încercări științifice aceștia au declanșat o „mișcare browniană” în cadrul școlii de cercetare sovietică. Din aceste considerente, trebuia de organizat un centru care, sub supravegherea instituțiilor unionale, să filtreze studiile istorice, promovându-le doar pe cele acceptabile din punctul de vedere al politicii generale. Evidenței și controlului erau supuși nu numai cercetătorii locali, dar și cei din România care studiau problema etnogenezei românilor. Despre acest fapt ne vorbește informația prezentată la CC al PCM la 15.V.1975** în care sunt prezentate ideile semnate de C. și D. Giurescu, V. Curticăpeanu, G. Zaharia, M. Mușat în comunicările la conferințe sau articolele lor. CȘSCP „RSVFPМ” planifica publicarea unei monografii semnate de mai mulți autori sub titlul „*Formarea poporului moldovenesc*”, care urma să includă cinci capitole: Scopurile cercetării și istoriografia; Istoria et-

* Numărul moldovenilor antrenați în domeniul științei a crescut de 19,7 ori în anii 1960-1970, atin-gând către anul 1970 cifra de 37,8%, apud Рикман 1983 а, сmp. 212.

** Справка новейшая румынская литература о проблемах этногенеза восточно-романских народов и молдавско-русских связей.

nică a pământurilor Carpato-Dunărene până în secolul XII; Populația romanizată la Dunăre în evul mediu. Contactele cu slavii timpurii; Răspândirea volohilor pe pământurile Carpato-Nistrene. Rolul elementelor est-slave (vechi ruse) în formarea etnosului moldovenesc; Stabilirea relațiilor feudale. Formarea statului moldovenesc și rolul lui în consolidarea poporației moldovenești.

Analiza cercetării academice privind procesele etno-culturale între Carpați și Nistru în secolele II-XIV denotă o dependență totală a studiilor istorice din URSS de factorul politic. Mai mult decât atât, prin activitatea lor istoricii aveau sarcina să execute anumite comenzi sau directive luate la congresele PCUS sau promulgate de liderii politici.

NOTE

- ¹ *Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka. Sb. 1*, Chișinău, 1972.
- ² I. A. Rafalovič, *Moldavija i puti rasselenija slavjan v Jugo-Vostočnoj Evrope (VI-VII vv.)*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 7-31.
- ³ V. D. Koroljuk, *O tak nazyvaemoj “kontaktnoj” zone v Jugo-Vostočnoj i Central’noj Evrope perioda rannego srednevekov’ja*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 31-46.
- ⁴ V. D. Koroljuk, *Slavjane, vlahi, rimljane i rimskie pastuhi vengerskogo “Anonima*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 139-159.
- ⁵ L. L. Polevoj, *Formirovanie osnovnyh gipotez proischozdenija vostočno-romanskih narodnostej Karpato-Dunajskih zemel’: Feodal’naja i buržuaznaja istoriografija XVII - per. pol. XX v.*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 46-91.
- ⁶ G. G. Litavrin, *Vlahi vizantijskih istočnikov X-XIII vv.*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 91-138.
- ⁷ I. G. Hâncu, *K voprosu o rasselenii tivercej i uličej v Podnestrov’e*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v srednie veka”, Sb. 1, Chișinău, 1972, p. 159-175.
- ⁸ *Ibidem*, p. 174-175.
- ⁹ N. A. Mohov, E. E. Čertan, K. L. Žignja, *Sovremennaja buržuaznaja istoriografija perioda socializma i kapitalizma*, în „Fakty i domysly: Protiv fal’sifikacii nacional’nyh otnošenij v Sovetskom Sojuze”, Chișinău, 1972, p. 128.
- ¹⁰ V. S. Zelenčuk, S. E. Zajdman, *Istina i vymysly ob etničeskom razvitii naselenija Moldavii*, în „Fakty i domysly: Protiv fal’sifikacii nacional’nyh otnošenij v Sovetskom Sojuze”, Chișinău, 1972, p. 201-210.
- ¹¹ A. G. Morar’, *Nesostojatel’nost’ buržuaznyh koncepcij o suverenitete Moldavskoj SSR Istina i vymysly ob etničeskom razvitii naselenija Moldavii*, în „Fakty i domysly: Protiv fal’sifikacii nacional’nyh otnošenij v Sovetskom Sojuze”, Chișinău, 1972, p. 211-218.
- ¹² N. A. Mohov, E. E. Čertan, K. L. Žignja, *op. cit.* p. 128-153.
- ¹³ M. A. Magomedov, *Nesostojatel’naja popytka očernit’ sovetSKUju istoriografiju (Po povodu knigi amerikanskogo istorika Louëlla Tilleta „Velikaja družba. Sovetskie istoriki o nerusskih nacional’nostjah”)*, în „Istorija SSSR”, nr.1, Moscova, 1973, p. 191-197.
- ¹⁴ Ju. V. Bromlej, V. D. Koroljuk, *Slavjane i volohi v Velikom pereselenii narodov i feodalizacija Central’noj i Jugo-Vostočnoj Evropy: (K voprosu o sootnošenii vnutrennih i vnešnih faktorov)*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v epochu feodalizma”, Chișinău, 1973, p. 24-33.
- ¹⁵ I. A. Rafalovič, *K voprosu o vremeni pojavlenija pervyh političeskih obrazovanij romanizirovannogo naselenija na zemljah k severu ot Dunaja*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v epochu feodalizma”, Chișinău, 1973, p. 33-41.
- ¹⁶ G. B. Fedorov, *Genesis i razvitie feodalizma u drevne russkogo naselenija Dnestrovsko-prut’skogo mezdureč’ja v IX-XII vv. (po arheolgičeskim dannym)*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v epochu feodalizma”, Chișinău, 1973, p. 42-52.

- ¹⁷ Ju.V. Bromlej, V. D. Koroljuk, *Slavjane i volohi v Velikom pereselenii narodov i feodalizacija Central'noj i Jugo-Vostočnoj Evropy: (K voprosu o sootnošenii vnutrennih i vnešnih faktorov)*, în „Jugo-Vostočnaja Evropa v epohu feodalizma”, Chişinău, 1973, p. 24-25.
- ¹⁸ I. A. Rafalovič, *op. cit.*, p. 33.
- ¹⁹ Ju.V. Bromlej, V. D. Koroljuk, *op. cit.*, p. 27.
- ²⁰ I. A. Rafalovič, *op. cit.*, p. 34.
- ²¹ *Istoriografičeskie aspekty slavjano-voloških svjazej: Rez. dokl. sessii Nauč. Soveta 1973 g. / AN MSSR. Naučnyj Sovet po kompleksnomu izučeniju slavjano-voloških svjazej i proišoždenija moldavskoj narodnosti*, Chişinău, 1973, p. 5-10.
- ²² T. D. Zlatkovskaja, *Nekotorye problemy etnogeneza vlahov v svjazi s romanizaciej Balkanskogo pouostrova v antičnoe vremja*, în „Istoriografičesie aspekty slavjano-voloških svjazej (Režjume dokladov sessii Naučnogo Soveta. 1973)”, Chişinău, 1973, p. 8-10.
- ²³ V. S. Zelenčuk, *Moldavskie letopisi kak istočnik izučenija rannej etničeskoj istorii moldovan*, în „Istoriografičeskie aspekty slavjano-voloških svjazej: Rezjume dokladov sessii Naučnogo soveta 1973 g.”, Chişinău, 1973, p. 11-22.
- ²⁴ V. Marinov, *Rasselenie pastuhov-kočevnikov vlahov na Balkanskom poluostrove i za ego predelami (i v Moldavii)*, în „Istoriografičeskie aspekty slavjano-voloških svjazej: Rezjume dokladov sessii Naučnogo soveta 1973 g.”, Chişinău, 1973, p. 22-32.
- ²⁵ N. N. Gracianskaja, V. D. Koroljuk, *Problema etnogeneza moravskih vlahov v sovremennoj čehoslovackoj istoriografii*, în „Istoriografičeskie aspekty slavjano-voloških svjazej: Rezjume dokladov sessii Naučnogo soveta 1973 g.”, Chişinău, 1973, p. 33-38.
- ²⁶ N. A. Mohov, V. S. Zelenčuk, P. V. Sovetov, *Itogi i perspektivy raboty Naučnogo soveta po probleme “Slavjano-vološskie svjazi i formirovanie moldavskoj narodnosti”*, în „Slavjano-vološskie svjazi: Sb. statej”, Chişinău, 1978, p. 3-18.
- ²⁷ V. S. Zelenčuk, T. D. Zlatkovskaja, *O rabote Naučnogo soveta po probleme “Slavjano-vološskie svjazi i formirovanie moldavskoj narodnosti”*, (sozd. v 1970 g. pri Otd-nii obščestv. nauk AN MSSR), în „Sovetskaja Etnografija”, nr. 2, Moscova, 1978, p. 123-130.
- ²⁸ M. Muntjan, *Istoki formirovanija moldavskoj narodnosti*, în „Kommunist Moldavii”, nr. 3, Chişinău, 1979, p. 94.
- ²⁹ Slavjano-moldavskie svjazi i rannie etapy etničeskoj istorii moldavan, Chişinău, 1983.

SUMMARY

Even though at the beginning of the 20th century, the scholars with ideas different from the official ones did not manage to prove the viability of their scientific opinions, the existence of these type of people itself doubted the state of “unvarnished truth” of the ex-Soviet research school, which caused a strong reaction in the state’s political bodies. 1970 was a year that brought in the historical focus the research of an authoritative political body (CŞSSP “LSVFPM”), with the main goal of filtering the research results and of further publication of just a single category of them. The so-called “accident of autochthonism”, which took place between 1975-1977, should be emphasized in this period; it was caused by the changes that occurred in Moscow, where the power was taken over by a group of autochthonists headed by B. Rybakov, which shook the entire scientific spine of the U.S.S.R, according with the soviet tradition. Although the changes took place at a local level and were not accepted in the center; however, it was proved later that all were autochthonists, and that autochthonists are different. As a result of all those changes, CŞSCP “RSVFPM” considerably reduced its activity and, thus, beginning with April 1975 they managed to hold a meeting only 2 years after that (in April 1977). The meeting’s results were published in 1978 in a volume with the scientific session results by the group formed in 1975. In the early 1980’s, most of the researchers that founded CŞSCP “RSVFPM” were almost eliminated from the scientific life, for various reasons. The political changes that took place at that time led to the self-dissolution of this authoritative body.